

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی قزوین

تأثیر مداخله آموزشی مبتنی بر تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده بسط یافته
بر مصرف محصولات غذایی تراریخته و غیر تراریخته در زنان خانه‌دار
مراجعه کننده به مراکز بهداشتی درمانی شهر قزوین، سال ۱۳۹۸

استاد مشاور:
دکتر امیر پاکپور حاجی آقا

استاد راهنما:
دکتر عیسی محمدی زیدی

دانشجو:
خانم بهاره خاکی
آذر - ۹۸

بیان مسئله و مقدمه

✓ **غذا** ← یکی از ضروریات اساسی برای بقا و ادامه حیات بشر

✓ گزارش بانک جهانی در سال ۲۰۰۸: رشد ۱۳ درصدی جمعیت جهان طی ده سال گذشته

✓ بر اساس گزارشهای سازمان ملل: فقر غذایی حدود ۸۰۰ میلیون نفر از جمعیت جهان (۱۴ درصد)

✓ راه حلی برای رهایی از فقر و گرسنگی: **تولید گیاهان تراریخته** (Genetically modified organisms یا GMOs)

✓ محدوده جهانی کشت محصولات تراریخته از ۱/۷ میلیون هکتار در سال ۱۹۹۶ آغاز شده و به ۱۸۵/۱ میلیون هکتار در سال ۲۰۱۶ رسید.

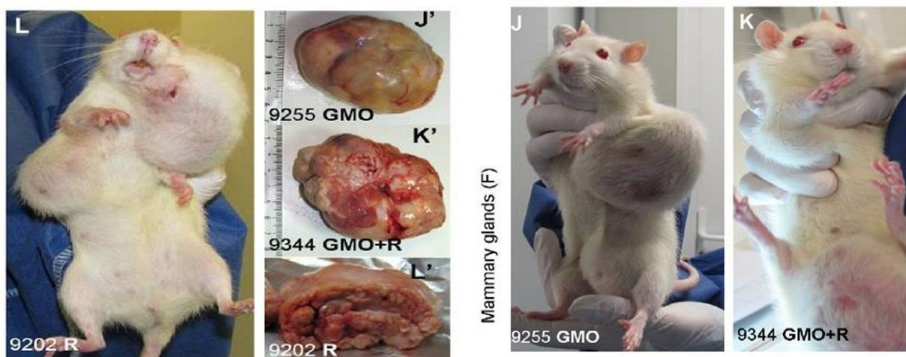
✓ **بیست و هشت کشور تولیدکننده محصولات تراریخته**

بیان مسئله و مقدمه

- ✓ از گیاهان تراریخته میتوان ذرت، برنج، پنبه، سویا، کلزا، گوجه فرنگی، گندم، چغندر قند و کتان را عنوان کرد.
- ✓ در مجامع علمی دنیا دو گروه از محققان **موافق و مخالف** این فناوری شکل گرفته است
- ✓ **قانون برچسب گذاری** محصولات تراریخته

تأثیر تغذیه طولانی مدت موش ها با ذرت تراریخته و
بروز بیماریهای مزمن در کلیه و غدد

Environmental Sciences Europe
a SpringerOpen Journal
Springer

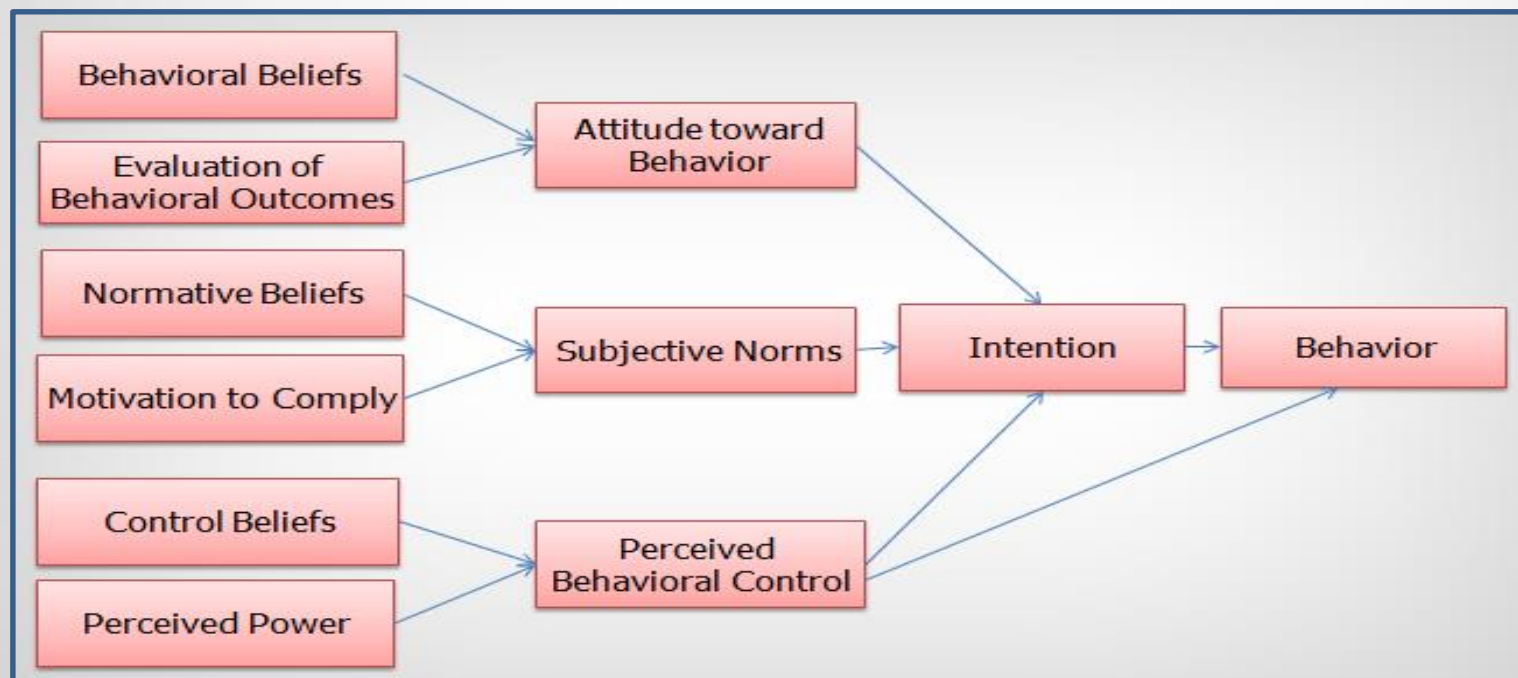

بیان مسئله و مقدمه

□ آموزش

□ آموزش تئوری محور

The Theory of planned behavior: TPB □

اهداف پژوهش

هدف کلی:

تعیین تاثیر مداخله آموزشی مبتنی بر **تئوری رفتار برنامه ریزی شده بسط یافته** بر مصرف محصولات غذایی تراریخته و غیر تراریخته در زنان خانه دار مراجعه کننده به مراکز بهداشتی درمانی شهر قزوین، سال ۱۳۹۸

اهداف اختصاصی

- ✓ تعیین و مقایسه میانگین **دانش تخصصی** درباره محصولات تراریخته قبل و بعد از مداخله آموزشی مبتنی بر تئوری در گروه‌های کنترل و تجربی
- ✓ تعیین و مقایسه میانگین **نگرش** نسبت به مصرف محصولات تراریخته قبل و بعد از مداخله آموزشی مبتنی بر تئوری در گروه‌های کنترل و تجربی
- ✓ تعیین و مقایسه میانگین **کنترل رفتاری درک شده** نسبت به مصرف محصولات تراریخته قبل و بعد از مداخله آموزشی مبتنی بر تئوری در گروه‌های کنترل و تجربی
- ✓ تعیین و مقایسه میانگین **هنجارهای انتزاعی** نسبت به مصرف محصولات تراریخته قبل و بعد از مداخله آموزشی مبتنی بر تئوری در گروه‌های کنترل و تجربی
- ✓ تعیین و مقایسه میانگین **تعهد اخلاقی** نسبت به مصرف محصولات تراریخته قبل و بعد از مداخله آموزشی مبتنی بر تئوری در گروه‌های کنترل و تجربی
- ✓ تعیین و مقایسه میانگین **نوهراسی از تکنولوژی مواد غذایی** قبل و بعد از مداخله آموزشی مبتنی بر تئوری در گروه‌های کنترل و تجربی
- ✓ تعیین و مقایسه میانگین **هویت فردی** نسبت به مصرف محصولات تراریخته قبل و بعد از مداخله آموزشی مبتنی بر تئوری در گروه‌های کنترل و تجربی

اهداف اختصاصی

- ✓ تعیین و مقایسه میانگین **سودمندی درک شده** نسبت به مصرف محصولات تراریخته قبل و بعد از مداخله آموزشی مبتنی بر تئوری در گروه های کنترل و تجربی
- ✓ تعیین و مقایسه میانگین **رفتار گذشته و عادت** نسبت به مصرف محصولات تراریخته قبل و بعد از مداخله آموزشی مبتنی بر تئوری در گروه های کنترل و تجربی
- ✓ تعیین و مقایسه میانگین **نگرانی های زیست محیطی و اکولوژیکی** نسبت به مصرف محصولات تراریخته قبل و بعد از مداخله آموزشی مبتنی بر تئوری در گروه های کنترل و تجربی
- ✓ تعیین و مقایسه میانگین **قصد رفتاری** برای مصرف محصولات تراریخته قبل و بعد از مداخله آموزشی مبتنی بر تئوری در گروه های کنترل و تجربی
- ✓ تعیین و مقایسه میانگین **قصد رفتاری** برای مصرف محصولات **ارگانیک** قبل و بعد از مداخله آموزشی مبتنی بر تئوری در گروه های کنترل و تجربی
- ✓ تعیین و مقایسه میانگین **دفعات مصرف** محصولات تراریخته قبل و بعد از مداخله آموزشی مبتنی بر تئوری در گروه تجربی و کنترل
- ✓ تعیین و مقایسه میانگین **دفعات مصرف** محصولات **ارگانیک** قبل و بعد از مداخله آموزشی مبتنی بر تئوری در گروه تجربی و کنترل

هدف کاربردی

انتظار می رود یافته های حاصل از پژوهش کنونی بتواند با شناسایی و تعیین مهمترین عوامل روانشناختی موثر بر مصرف غذاهای تراریخته و طراحی، اجرا و ارزشیابی آموزش تئوری محور، یک بسته آموزشی سیستماتیک، علمی و هدفمند را در راستای افزایش سطح دانش، تغییر باورهای تاثیرگذار و اصلاح رفتار زنان خانه دار به منظور تغییر و اصلاح عادات غذایی مخصوصا عدم مصرف محصولات غذایی تراریخته ارائه کند.

فرضیات پژوهش

- ✓ میانگین **دانش تخصصی** درباره محصولات تراریخته قبل و بعد از مداخله آموزشی مبتنی بر تئوری در گروه تجربی و کنترل متفاوت است
- ✓ میانگین **نگرش** نسبت به مصرف محصولات تراریخته قبل و بعد از مداخله آموزشی مبتنی بر تئوری در گروه تجربی و کنترل متفاوت است
- ✓ میانگین **کنترل رفتاری درک شده** نسبت به مصرف محصولات تراریخته قبل و بعد از مداخله آموزشی مبتنی بر تئوری در گروه تجربی و کنترل متفاوت است
- ✓ میانگین **هنجارهای انتزاعی** نسبت به مصرف محصولات تراریخته قبل و بعد از مداخله آموزشی مبتنی بر تئوری در گروه تجربی و کنترل متفاوت است
- ✓ میانگین **تعهد اخلاقی** نسبت به مصرف محصولات تراریخته قبل و بعد از مداخله آموزشی مبتنی بر تئوری در گروه تجربی و کنترل متفاوت است
- ✓ میانگین **نوهراسی از تکنولوژی مواد غذایی** قبل و بعد از مداخله آموزشی مبتنی بر تئوری در گروه تجربی و کنترل متفاوت است
- ✓ میانگین **هویت فردی** نسبت به مصرف محصولات تراریخته قبل و بعد از مداخله آموزشی مبتنی بر تئوری در گروه تجربی و کنترل متفاوت است

فرضیات پژوهش

- ✓ میانگین سودمندی درک شده نسبت به مصرف محصولات تراریخته قبل و بعد از مداخله آموزشی مبتنی بر تئوری در گروه تجربی و کنترل متفاوت است
- ✓ میانگین رفتار گذشته و عادت نسبت به مصرف محصولات تراریخته قبل و بعد از مداخله آموزشی مبتنی بر تئوری در گروه تجربی و کنترل متفاوت است.
- ✓ میانگین نگرانی های زیست محیطی و اکولوژیکی نسبت به مصرف محصولات تراریخته قبل و بعد از مداخله آموزشی مبتنی بر تئوری در گروه تجربی و کنترل متفاوت است
- ✓ میانگین قصد رفتاری برای خرید و مصرف محصولات تراریخته قبل و بعد از مداخله آموزشی مبتنی بر تئوری در گروه تجربی و کنترل متفاوت است
- ✓ میانگین قصد رفتاری برای خرید و مصرف محصولات ارگانیک قبل و بعد از مداخله آموزشی مبتنی بر تئوری در گروه تجربی و کنترل متفاوت است
- ✓ میانگین دفعات مصرف محصولات ارگانیک قبل و بعد از مداخله آموزشی مبتنی بر تئوری در گروه تجربی و کنترل متفاوت است
- ✓ میانگین دفعات مصرف محصولات تراریخته قبل و بعد از مداخله آموزشی مبتنی بر تئوری در گروه تجربی و کنترل متفاوت است

مروری بر مطالعات و متون گذشته

محققین	سال	یافته ها
وانگ و همکاران	۲۰۱۹	مطالعه ای با عنوان "عوامل موثر بر اهداف خرید مواد غذایی ارگانیک در کشورهای در حال توسعه و نقش تعدیل کننده دانش" انجام دادند. نتایج مطالعه حاکی از آن بود که هنجارهای شخصی، نگرش های شخصی و آگاهی از سلامتی به عنوان پیشگویی کننده های مهم قصد خرید ارگانیک هستند، همچنین دانش به طور مثبت رابطه بین هنجارذهنی، نگرش شخصی، آگاهی بهداشتی و قصد خرید مواد غذایی ارگانیک را تعدیل میکند.
ژانگ و همکاران	۲۰۱۷	پژوهشی با عنوان "استفاده از یک چارچوب یکپارچه برای بررسی قصد خرید مصرف کنندگان چینی نسبت به غذای اصلاح شده ژنتیکی" انجام دادند. نتایج مطالعه نشان داد: تحت چارچوب TPB، نگرش نسبت به فناوری GM مهمترین پیش بینی کننده قصد خرید در برابر غذای GM است، پس از آن کنترل رفتاری درک شده و هنجارهای ذهنی.
کیم و همکاران	۲۰۱۴	مطالعه ای با عنوان "بررسی کاربرد نظریه رفتار برنامه ریزی شده به غذاهای اصلاح شده ژنتیکی: اثرات مداوم برهم کنش تکنولوژی مواد غذایی" انجام دادند. نتایج حاکی از آن بود که عملکرد مدیریت نئو فوبیا در فناوری مواد غذایی به طور معناداری بر همه روابط به جز ارتباط بین کنترل رفتاری ادراک شده و قصد رفتاری، تأثیر معناداری داشت.

جمع بندی و نتیجه گیری بیان مسئله

بنابراین:

- ✓ با توجه **گسترش جهانی کشت** محصولات تراریخته از ۱/۷ میلیون هکتار در سال ۱۹۹۶ به ۱۸۵/۱ میلیون هکتار در سال ۲۰۱۶
- ✓ **شیوع** نگران کننده **پیامدهای منفی** آن بر سلامت جسمی، روانی، زیست محیطی
- ✓ **پایین بودن سطح آگاهی عمومی** درباره پیامدهای بهداشتی مصرف این محصولات
- ✓ همچنین **کارآمدی مداخلات آموزشی** مبتنی بر تئوری رفتار برنامه ریزی شده گسترش یافته در راستای مداخلات مربوط به تغییر رفتار
- ✓ هدف مطالعه ی کنونی تعیین تاثیر مداخله آموزشی مبتنی بر تئوری رفتار برنامه ریزی شده بسط یافته بر مصرف محصولات غذایی تراریخته و غیرتراریخته در زنان خانه دار مراجعه کننده به مراکز بهداشتی درمانی شهر قزوین خواهد بود.

مواد و روش کار

نوع مطالعه:

کار آزمایی شاهد دار تصادفی یا RCT

مکان پژوهش:

مراکز بهداشتی درمانی وابسته به دانشگاه علوم پزشکی شهر قزوین

زمان پژوهش:

از اواسط آذر ماه ۱۳۹۸ تا انتهای شهریور ۱۳۹۹

جامعه پژوهش:

کلیه زنان خانه دار تحت پوشش مراکز بهداشتی درمانی شهر قزوین

روش نمونه گیری:

نمونه گیری چند مرحله ای

مراحل پژوهش:

مواد و روش کار

حجم نمونه:

حجم نمونه در پژوهش حاضر با استفاده از نرم افزار G*power و بر اساس مطالعه قاسمی و همکاران و با در نظر گرفتن اندازه اثر ۰.۵ و سطح معنی داری برابر ۵ درصد و با احتساب ریزش ۱۵ درصدی برای هر یک از گروه های تجربی و کنترل **۶۰ نفر** در نظر گرفته شد.

فرمول نمونه گیری:

$$n = (Z_{1-\alpha/2} + Z_{1-\beta})^2 \cdot (S_1^2 + S_2^2) / d^2$$

معیارهای ورود به مطالعه

- ✓ داوطلب بودن
- ✓ سواد خواندن و نوشتن
- ✓ عدم ابتلا به بیماری های جسمی مزمن
- ✓ عدم دریافت رژیم غذایی خاص
- ✓ عدم ابتلا به دیابت
- ✓ عدم ابتلا به اختلالات روانی که توسط پزشک متخصص تایید شده باشد
- ✓ عدم سابقه حضور در جلسات آموزشی مرتبط با تغذیه سالم یا موضوعاتی که به نحوی تاثیری مخدوش کننده بر نتایج پژوهش حاضر داشته باشد

معیارهای خروج از مطالعه

- ✓ عدم تمایل برای مشارکت در مطالعه
- ✓ شرکت در دوره های آموزشی مرتبط با مواد غذایی ارگانیک یا غذاهای فراسودمند در یک سال گذشته
- ✓ دارا بودن تخصص و گرایشی در این زمینه
- ✓ غیبت در بیش از یک جلسه از جلسات آموزشی

محتوای مداخله‌ی آموزشی مبتنی بر تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده بسط یافته

تعداد جلسات	اهداف جلسه	محتوای مداخله آموزشی	مدرس	استراتژی	مدت زمان
جلسه اول	افزایش سطح آگاهی و دانش، جلب توجه و آماده سازی هیجانی	معارفه، آشنایی با مفاهیم و انواع محصولات تراریخته و ارگانیک، دلایل کاربرد و مصرف این محصولات، دانش تخصصی درباره محصولات ارگانیک	کارشناس آموزش بهداشت	سخنرانی + پرسش و پاسخ	۶۰-۹۰
جلسه دوم	شناسایی باورهای حمایتی و تقویت نگرش، تحلیل سودمندی درک شده، نگرانی‌های زیست محیطی	شناسایی نگرانی‌های فردی از پیامدهای مصرف محصولات تراریخته، بیان پیامدهای منفی استفاده از محصولات تراریخته، منافع درک شده توسط افراد و تحلیل آنها به شیوه بحث گروهی	کارشناس آموزش بهداشت	بارش افکار + بحث گروهی + پرسش و پاسخ	۶۰-۹۰

محتوای مداخله‌ی آموزشی مبتنی بر تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده بسط یافته

جلسه سوم	تقویت هنجارهای انتزاعی	معرفی محصولات جدید و کاهش ابهامات درباره روش های شناسایی محصولات تراریخته و ارگانیک، تهیه منوهایی از محصولات تراریخته و ارگانیک و تشکیل گروه های چند نفره (۶-۱۰) و انتخاب غذاهای سالم از منوی ارگانیک و تراریخته، سخنرانی متخصص تغذیه در مورد محصولات تراریخته و ارگانیک	کارشناس آموزش بهداشت و متخصص تغذیه	سخنرانی + بحث گروهی + پرسش و پاسخ	۶۰-۹۰
جلسه چهارم	تقویت خودکارآمدی و کنترل رفتاری درک شده	شناسایی موانع رعایت خرید و مصرف غذاهای ارگانیک، ترغیب کلامی افراد و ایجاد انگیزه برای مصرف محصولات ارگانیک، تاکید بر مسئولیت پذیری فردی و هویت ارزشمند یک انسان به عنوان عضوی از جامعه	کارشناس آموزش بهداشت	سخنرانی + بحث گروهی + پرسش و پاسخ	۶۰-۹۰

ابزار گردآوری داده ها

داده های مطالعه حاضر با استفاده از یک پرسشنامه چند بخشی و به شیوه خود ایفا (Self administrative) گردآوری خواهد شد. این پرسشنامه شامل بخشهای زیر خواهد بود:

الف) سوالات دموگرافیک و زمینه‌ای (ب) مقیاس های مربوط به تئوری (ج) جدول تقویمی گزارش هفتگی

ب) مقیاس های مربوط به تئوری

مقیاس دانش ارگانیک

۱۲ سوال، روش پاسخ دهی چند گزینه‌ای بعلاوه صحیح غلط؛ دامنه نمرات از ۰-۲۰

مقیاس نگرش

۶ سوال، طیف پاسخ لیکرت ۵ نقطه‌ای اصلا موافق نیستم تا کاملا موافقم؛ دامنه پاسخ ها ۶ تا ۳۰

مقیاس کنترل رفتاری درک شده

۲ سوال، طیف لیکرت ۵ نقطه ای اصلا مطمئن نیستم تا کاملا اطمینان دارم؛ دامنه پاسخ ها ۸ تا ۴۰

مقیاس هنجارهای انتزاعی

۳ سوال براساس طیف لیکرت ۵ نقطه ای کاملا مخالف تا کاملا موافق، دامنه پاسخ ۳ تا ۱۵

مقیاس قصد رفتاری

۴ سوال بر اساس طیف لیکرت ۵ نقطه‌ای کاملا غلط تا کاملا صحیح ، دامنه پاسخ ۴ تا ۲۰

ابزار گردآوری داده ها

ب) مقیاس های مربوط به تئوری

مقیاس نوهراسی ۸ سوال، طیف لیکرت ۵ نقطه ای کاملاً مخالف تا کاملاً موافق؛ دامنه پاسخ ها ۸ تا ۴۰

مقیاس نگرانی های زیست محیطی ۳ سوال، طیف لیکرت ۵ نقطه ای کاملاً مخالف تا کاملاً موافق؛ دامنه پاسخ ها ۳ تا ۱۵

مقیاس تعهد یا التزام اخلاقی ۴ سوال طیف لیکرت ۵ نقطه ای کاملاً مخالف تا کاملاً موافق؛ دامنه پاسخ ها ۴ تا ۲۰

مقیاس هویت فردی ۴ سوال، طیف لیکرت ۵ نقطه ای کاملاً مخالف تا کاملاً موافق؛ دامنه پاسخ ها ۴ تا ۲۰

مقیاس سودمندی درک شده ۵ سوال، طیف لیکرت ۵ نقطه ای کاملاً مخالف تا کاملاً موافق؛ دامنه پاسخ بین ۵ تا ۲۵

مقیاس رفتار گذشته و عادت ۳ سوال، طیف لیکرت ۵ نقطه ای کاملاً مخالف تا کاملاً موافق؛ دامنه پاسخ بین ۳ تا ۱۵

ج) مقیاس دفعات مصرف محصولات ارگانیک و تراریخته از دو روش اندازه گیری مستقیم با استفاده از جدول تقویمی گزارش هفتگی و همچنین با استفاده از دو سوال به طور مستقیم و بر اساس طیف لیکرت (هرگز تا همیشه)

فرآیند روان سنجی ابزارها

- ✓ مروری بر متون گذشته و بررسی مطالعات قبلی و ابزارهای مورد استفاده
- ✓ طراحی و تدوین مجموعه ای از سوالات برای اندازه گیری سازه های مورد نظر و مرتبط با ETPB
- ✓ ارزیابی روایی صوری و محتوایی مقیاس های مذکور توسط پانل خبرگان (۸ نفره)
- ✓ اصلاح مقیاس ها و سوالات با استفاده از ضرایب و شاخص CVI و CVR حاصل نظرات اعضای پانل
- ✓ پایلوت اولیه پرسشنامه اصلاح شده در نمونه تصادفی ۲۰ نفری از زنان خانه دار که در مطالعه نهایی شرکت نخواهند داشت
- ✓ تعیین توافق درونی و پایایی مقیاس ها با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ و ضریب باز آزمون حاصل مطالعه پایلوت

روش های اندازه گیری و سنجش متغیرهای پژوهش

داده های در نهایت وارد **نرم افزار SPSS** نسخه ۲۴ خواهد شد و پس از اطمینان از نرمال بودن توزیع داده ها با استفاده از آزمون کولمونگروف اسمیرنف ، با استفاده از آمار توصیفی مانند میانگین و انحراف معیار ، فراوانی و درصد و سایر پارامترها و آمارتحلیلی آنالیز خواهند شد. به منظور مقایسه متغیر کمی بین دو گروه مستقل از **آزمون تی مستقل**، برای مقایسه متغیرهای کمی بین بیش از دو گروه از آزمون **آنالیزواریانس یک طرفه (ANOVA)** و همچنین از **آزمون تی زوجی** برای مقایسه قبل و بعد میانگین یک متغیر کمی استفاده خواهد شد. به منظور تعیین تاثیر مداخله بر متغیرهای کمی در مطالعه با کنترل اثر متغیر مخدوش کننده از **آزمون آنالیز کوواریانس** بهره گرفته می شود. **آزمون همبستگی و کای اسکور** نیز برای مقایسه ارتباط متغیرهای کمی و کیفی با یکدیگر استفاده خواهد شد. سطح معنی داری در پژوهش حاضر کمتر از ۰/۰۵ در نظر گرفته خواهد شد.

ملاحظات اخلاقی

- ✓ داوطلبانه بودن مشارکت
- ✓ محرمانه ماندن اطلاعات شخصی مشارکت کنندگان
- ✓ بدون نام بودن پرسشنامه ها و فقدان کد یا شناسه رهگیری خاص
- ✓ دادن اطلاعات کافی درباره اهداف، چگونگی و روند اجرای مطالعه به شرکت کنندگان
- ✓ امکان خروج از مطالعه برای کلیه مشارکت کنندگان ها در هر مقطع
- ✓ کسب معرفی نامه و رضایت نامه و کد اخلاق رسمی از دانشگاه علوم پزشکی قزوین
- ✓ نداشتن هزینه شرکت در پژوهش
- ✓ ارائه آموزش ها در زمینه موضوع پژوهش برای گروه کنترل در قالب یک بسته آموزشی
- ✓ فشرده پس از ارزشیابی نهایی

محدودیت ها

✓ عدم مشارکت زنان خانه دار، که البته ایجاد مشوق های مالی و روانی تا حدودی مشکل را مرتفع خواهد نمود.

✓ جلب موافقت مسئولین مراکز بهداشتی از لحاظ تعیین مکان مناسب جهت مداخله آموزشی، که با ارائه توضیحات لازم به مسئولین امر، این مشکل نیز رفع خواهد گردید.

➤ The end...

➤ Thank you for your attention....

